

KLIMA ØSTFOLD

ÅRSRAPPORT 2019

Klima Østfold er et samarbeid mellom kommuner i Østfoldregionen, Østfold/Viken fylkeskommune og fylkesmannen i Oslo og Viken om innsatsen for å begrense klimaendringene. Vi gjennomfører tiltak, bevisstgjør, engasjerer og tilrettelegger slik at alle kan bidra: Det offentlige, næringsliv og innbyggere.

Formålet er å styrke arbeidet for å oppnå partenes egne vedtatte klimamål. Østfold vil bidra til å nå Parisavtalens ambisjoner om å begrense temperaturstigningen til godt under 2°C, helst under 1,5°C, sammenliknet med førindustriell tid. Klima Østfold vil bidra til at de nasjonale klimamålene nås.

Det samarbeides om prosjekter og tiltak som er forenlige med kommunenes klima- og energiplaner og andre kommunale planer. Arbeidet organiseres gjennom en årlig handlingsplan for samarbeidet. Klima Østfold skal ikke være en erstatning for kommunalt klima- og energiarbeid, men en styrking og ressurs for parenes egen måloppnåelse.

Klima Østfold vil bestå med samme geografiske nedslagsfelt inntil nye vedtak eventuelt endrer på det. Vi vil gjerne dele våre erfaringer med andre liknende nettverk både i Viken og landet ellers.

INNHold

Oppsummering av 2019	4
Klimarådet og Arbeidsutvalget	5
Arrangementer 2019	6

PROSJEKTER & CASE

Ambisjoner og klimabudsjett	7
Klimafestival: Matsvinn i klimaperspektiv	7
Utover Østfolds grenser	8
Ungdommelig klimafokus	9
Halden til topps	10
Kjøper klimabevisst, kutter utslipp	11
Look to Østfold	11
Hva kan en kommune gjøre	12
Over 100 utlån av fossilfrie maskiner	14
Stor solinteresse blant bønder	14

ØKONOMI & HANDLINGSPLAN

Nytt partnerskap for grønn nærings- utvikling og klimagassreduksjoner	15
Samarbeid med andre	15
Kommunikasjon og formidling 2019	16
Klimakontaktene	17
Regnskap 2019	18
Status: handlingsplan 2019	20
Prosjektutvikling og søknadsuttelling	22

OPPSUMMERING AV 2019

2019 var året da de første klimaplanene på basis av det omfattende felles arbeidet vårt ble vedtatt: Fredrikstad, Råde og regional klimaplan for Østfold (gjelder fram til Viken evt. vedtar klimaplan). Halden og Moss sine Klimaplaner ble sendt ut på høring ved årsskiftet. Parallelt med dette har en del pilotkommuner jobbet med første versjon av klimabudsjetter som de fleste betrakter som klimahandlingsplaner. Dette omtales nærmere i denne årsrapporten. Gjennom EU-prosjektet PentaHelix sørger vi for å dele det som jobbes frem med andre kommuner i Norge og Europa. Noen Østfoldkommuner og koordinator deltar i prosjekter og nettverk der vi deler erfaringene med klimaplanprosessen og klimabudsjett.

Prosjektene våre ruller og går, noen også bokstavelig talt. Mange av dem er omtalt i mer detalj i artiklene i årsrapporten og i arrangementsovresikten. I 2019 avsluttet vi det Klimasats-støttede prosjektet Merkostnader til prosjektering av massivtre-bygg. Av prosjektets 7 bygg ble eller blir 5 realisert med ustrakt bruk av tre i Halden (2), Rakkestad (2) og tidligere Hobøl (1). Kommunene unngår dermed å forårsake betydelige klimagassutslipp fra materialproduksjon, sammenliknet med konvensjonell bygging.

Arbeidet vårt legges merke til. Dette gir seg utslag i artikler, foredrag, paneldeltagelser og podcastinnspilling. *Klimakur 2030*, nasjonale myndigheters utredning av tiltak og virkemidler, trekker fram flere av Klima Østfolds prosjekter som gode eksempler.

Mange lurer på hva som skjer med Klima Østfold etter fylkessammenslåingen til Viken. Fylket er ikke nødvendigvis avgjørende for Klima Østfolds eksistens, men er likefullt viktig. Fylket bidrar med 50 % av grunnfinansieringen samt arbeidsgiveransvar og støttefunksjoner for sekretariatet. Allerede i 2018 var det klart at Viken skulle fortsette i alle pågående samarbeid og nettverk inn i 2020, inntil annet eventuelt vedtas. Posisjonspartiene i nye Viken sier i samarbeidsplattformen at Klima Østfold er en modell som de ønsker å tilby og tilpasse til alle kommuner i Viken. «Klima Viken» blir antakelig en paraply for Klima Østfold og søsternettsverk. I tiden som kommer vil vi dele erfaringer, samtidig som vi sørger for et aktivt Klima Østfold.

Regnskap 2019

Side 18

Status - Handlingsplan 2019

Side 20

KLIMARÅDET OG ARBEIDSUTVALGET

Klimarådet er Klima Østfolds årsmøte der ordførerne fra alle medlemmene og fylkesmannens direktør for Klima og miljø sitter. I 2019 ble møtet avholdt 28. februar på Støtvig hotell. Utover de faste sakene ble det orientert om Klima Østfold i nye Viken fylkeskommune, vedtatt ny medlemskontingent for 2020 og deltakelse i Klimapartnerne Østfold.

På fagseminaret etterpå spilte vi i år kun på våre egne krefter med smakebiter fra klimaplanarbeidet og lokalt klimaarbeid. Vi fikk høre om klimasmart mobilitet og stedsutvikling fra temagruppeleder for dette, om hvordan Fredrikstad kommune har jobbet med matsvinn og klimavennlige menyer og Halden kommune fortalte om hvordan de hadde rigget mobilitetsprosjektet med deling av elsykler og -biler mellom ansatte og byens befolkning. Sistnevnte prosjekt fikk Klima Østfold-prisen 2019. Dette var andre gang prisen ble delt ut.

Arbeidsutvalget håndterer saker underveis på vegne av Klimarådet. Arbeidsutvalget har i 2019 bestått av René Rafshol - Råde (leder), Kari Agerup - Fredrikstad, Knut Espeland - Spydeberg, Saxe Frøshaug - Trøgstad og

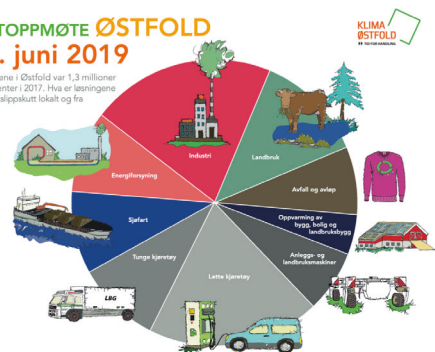
Cecilie Agnalt - Fylkeskommunen. Arbeidsutvalget har hatt tre møter (01.02.19, 02.05.19 og 19.09.19). For fjerde året på rad var noen AU-medlemmer på Zerokonferansen for å lære om klimaløsninger og la seg inspirere, samt overvære presentasjonen av Klima Østfold-prosjektet «Innkjøp av klimaløsninger». René Rafshol og Saxe Frøshaug representerte Klima Østfold på KLPs Kommunenes klimakonferanse i juni. Rafshol representerte dessuten Klima Østfold under et referansegruppemøte i PentaHelix-prosjektet i Belgia.

Arbeidsutvalget var vertskap for Klimatoppmøte Østfold - en samling vi inviterte til med politikere, rådmenn, andre beslutningstakere, representanter for frivillige organisasjoner og andre engasjerte «klimahoder» fra Østfold, i Askim 3. juni. Hensikten med møtet var å forankre hos viktige samfunnsaktører at vi skal sette oss lokale og regionale klimamål i tråd med 1,5 graders målet. Vi tok også opp hvordan vi kan utvide samarbeid med nettopp med samfunnsaktørene, og kommunene være transparente i arbeidet med å nå klimamål. Vi bør tilrettelegge for samarbeid og for å bli sett etter i kortene.

KLIMATOPPMØTE ØSTFOLD 3. juni 2019

Klimagassutslippene i Østfold var 1,3 millioner tonn CO₂-ekvivalenter i 2017. Hva er løsningen for tilstrekkelige utslippkutt lokalt og fra forbruket vårt?

ARRANGEMENTER 2019

Tabellen under viser arrangementer hvor Klima Østfold har vært arrangør eller medarrangør i 2019. Alle deltagere er ca. antall.

Målgruppe: Det offentlige

07.02: BEST-konferansen om Klima. Koordinator medarrangør og var moderator for parallellsesjon.	
06.09: Oppstartsmøte forprosjekt: Kartlegging av reguleringsplaner.	Deltakere: 15
26.09: Klimasamling for kommuner i Viken-kommuner.	Deltakere: 34
23.10: Klimaarbeidet i Østfold. Besøk fra Nettverk for aktive og innovative klimakommuner.	Deltakere: 15
24.10: Seminar om offentlige innkjøp av klimaløsninger, workshops om innkjøp og om Klimasatssøknader.	Deltakere: 43
28.10: Klimasatsworkshop om deponigass, sammen med Avfallsforum Østfold.	Deltakere: 10
26.11: Klimasatsworkshop. Hovedregi: Akershus fk.	

Målgruppe: Næringsliv og det offentlige

08.05: Bygging med tre som klimatiltak. Sammen med Interreg-prosjektet rethinking wood.	Deltakere: 42
---	---------------

Målgruppe: Befolkning

16.01: Klimafestivalen \$112 Innbyggermøter om klima og matsvinn – Halden.	Deltakere: 50
21.01: Klimafestivalen \$112 Innbyggermøter om klima og matsvinn – Råde.	Deltakere: 40
23.01: Klimafestivalen \$112 Innbyggermøter om klima og matsvinn – Våler.	Deltakere: 20
24.01: Klimafestivalen \$112 Innbyggermøter om klima og matsvinn – Marker.	Deltakere: 35
13.05: Klimadag Alvimhaugen.	Deltakere: 40
31.08: Moss Miljøfestival. Stand sammen med Moss kommune.	
23.-25.09: PentaHelix-Klimaplanmøter på Sunnmøre.	Deltakere: 83
26. og 28.10: PentaHelix-Klimaplanmøter i Ås.	Deltakere: 31

Målgruppe: Beslutningstakere og frivillige organisasjoner

03.06: Klimatoppmøte Østfold.	Deltakere: 35
-------------------------------	---------------

Prosjekt: Innkjøp av klimaløsninger

27.02: Dialogkonferanse: Felles innkjøp av ladeinfrastruktur.	Deltakere: 40
07.03: Biodieselsekonferanse i regi av Vestfold Klima- og Energiforum.	Deltakere: 20
08.05: Smarte og grønne reiser i Moss (regi av Miljøstiftelsen Moss)	Deltakere: 35
03.06: Innkjøpsseminar Follo.	Deltakere: 35
12.06: Samling med kjøretøyansvarlige i Vestfoldkommuner i regi av VOIS.	Deltakere: 11
28.08: Dialogkonferanse: Fossilfri anleggsdrift i Fredrikstad kommune.	Deltakere: 42
03.09: Hvaler kommune – grønne innkjøp.	Deltakere: 20
07.12: Leverandørkonferanse nye Indre Østfold kommune.	Deltakere: 215

Prosjekt: Klimasmart landbruk Østfold

15.01: Kursserie kveld 1 – Solenergi i landbruket, Kalnes vgs.	Deltakere: 42
16.01: Inspirasjonsdag for agronomielever fra Kalnes og Tomb vgs, Inspira.	Deltakere: 100
22.01: Kursserie kveld 2 – Solenergi i landbruket, Kalnes vgs.	Deltakere: 42
25.01: Karbon-binding jord, Kalnes vgs.	Deltakere: 6
29.01: Kursserie kveld 3 – Solenergi i landbruket, Kalnes vgs.	Deltakere: 42
20.03: Kursserie kveld 1 – Solenergi i landbruket Indre, Marker.	Deltakere: 40
26.03: Studietur til Vest Sverige Biogass.	Deltakere: 20
27.03: Kursserie kveld 2 – Solenergi i landbruket Indre, Marker.	Deltakere: 40
24.04: Instruktørkurs – Energieffektiv traktorkjøring, Kalnes vgs.	Deltakere: 6
22.05: Bonden som energiprodusent, sammen med Norges vel.	Deltakere: 60
13.06: Sluttkonferanse – Et klimasmart Østfoldlandbruk mot 2030, Sarpsborg.	Deltakere: 100
10.09: Studietur Biokullnettverket, Buskerud / Telemark.	Deltakere: 25
19.11: Fagdag fossilfri korntørker, Kalnes vgs.	Deltakere: 135

AMBISJONER OG KLIMABUDSJETT

Klimaplaner har stått på dagsordenen vår lenge, og i 2019 ble de første planene i ny drakt formelt vedtatt, med tydelige ambisjoner. Råde vil redusere sine klimagassutslipp med 50 prosent, Fredrikstad med 60 prosent og Østfold med 80 prosent innen 2030, sammenliknet med 2016 – for å nevne noe.

De neste kommunene i klimaplan-løypa er Moss, Halden, Sarpsborg og Marker – og gjennom samarbeidet er klimamålene for den enkelte kommune utarbeidet fra samme lest, noe som forhåpentlig vil gjøre det lettere å følge med på utviklingen underveis.

Noen har tatt klimaplanarbeidet et steg videre, ved å lage et klimabudsjett. Et klimabudsjett setter tall på

hvor mye klimagasser som kan kuttes gjennom konkrete tiltak, og hvor mye det vil koste. Et godt styringsverktøy, med andre ord, særlig når det blir lagt frem i forbindelse med det ordinære budsjettet. Oslo var først ut med klimabudsjett i Norge, nå følger vi i Østfold etter.

Fredrikstad, Indre Østfold, Moss, Sarpsborg, Halden og Råde er pilotene våre med klimabudsjett. Rådgivere er Rambøll som laget de første klimabudsjettene i Oslo. Selv om basisen er lik, har kommunene litt ulik tilnærming til budsjettene. Råde har for eksempel valgt å sette opp noen få tiltak i første omgang, som kan bygges videre på i årene fremover. Fredrikstad har et klimabudsjett som ligner på Oslo sitt i både omfang og struktur.

KLIMAFESTIVAL: MATSVINN I KLIMAPERSPEKTIV

I forbindelse med den nasjonale Klimafestivalen §112 i januar, hadde vi fire innbyggermøter om klima og matsvinn, der innbyggerne også kunne komme med innspill til klimaplaner, og der lokalpolitikere fikk bryne seg i klimadebatt. Et møte var i Halden, et i Råde, et i Våler og et i Marker.

Nordmenn kaster i snitt 42,6 kilo matavfall i året, og mye av denne maten kunne trolig vært spist – og på

den måten bidra til at vi sparer både klima og penger. Dette er et godt eksempel på noe som hver enkelt av oss kan gjøre noe med, og derfor satte vi temaet på dagsorden under Klimafestivalen. Trekkplasteret var den kjente matredden Mette Nygård Havre. Hun ble supplert av ekspert Hanne Møller fra Østfoldforskning som forklarte sammenhengen mellom klima og matsvinn. Lokale stemmer ga eksempler på hva som kan gjøres for å redusere matsvinn og dermed få ned klimagassutslipp.

UTOVER ØSTFOLDS GRENSER

Det å spre kunnskap om smarte klimagrep er en viktig del av arbeidet vi gjør i Klima Østfold. Flere hundre kommuner fra hele landet har fått tilgang på kunnskapen som er utarbeidet i Østfold gjennom KS sitt klimaplanverktøy Komplet. Vi har bidratt til gode klimamedvirkningsprosesser i andre kommuner i Viken og på Vestlandet gjennom 2019.

I september deltok mer enn 100 ungdommer på en klimakonferanse på Sunnmøre. Klima Østfolds utsendte, fylkeskommunens klimarådgiver Guri Bugge, ledet konferansen der ungdommer møttes for å diskutere klimapolitikken i sine egne hjemkommuner.

– Vi ønsket innspill fra ungdommene til hva som må gjøres for å redusere klimagassutslippene, og det er ingen tvil om at de er engasjert i problematikken. De kom med mange gode og konkrete forslag underveis, forteller Bugge. Konferansen ble arrangert i samarbeid med PentaHelix-prosjektet, som Klima Østfold deltar i.

For øvrig har flere av Østfold-kommunene gjennom 2019 bidratt til å spre viktig klimakunnskap i ulike nasjonale sammenhenger. Sarpsborg, for eksempel, er med i et Klimasats-prosjekt som jobber med å lage en veileder for kommunale klimabudsjett. Mens Moss deltar i Kortreist Kvalitet-nettverket, der 12 kommuner/fylkeskommuner sammen videreutvikler kunnskap om hvordan omstilling til et lavutslippssamfunn best kan gjennomføres, basert på lokale og regionale fortrinn.

Utveksler erfaringer og smarte grep internasjonalt

Siden 2018 har vi deltatt i det internasjonale, EU-støttede prosjektet PentaHelix, som handler om å utvikle bedre klimaplaner mer effektivt og der forskjellige interessentgrupper (offentlige myndigheter, industri, akademia, NGO-er og innbyggere) skal få mulighet til å delta.

Vi samarbeider med regioner og kommuner i fire andre land, og mye av arbeidet handler om å dele erfaringer og prøve ut nye smarte grep.

I 2019 var vi stadig vekk på farten i PentaHelix-regi. I juni var klima- og energirådgiver Guri Bugge på EnergyWeek i Brussel og deltok i en paneldiskusjon sammen med aktører fra blant annet Østerrike, Spania og Belgia om gode grep kommunene kan gjøre for klimaplaner og -tiltak.

Senere var det prosjektsamling i Mechelen, også i Belgia, og der var Klima Østfolds leder René Rafshol til stede og delte sine erfaringer med klimaplanprosesser med kollegaer i andre deler av Europa.

Deltakelsen i PentaHelix-prosjektet har gitt et løft til klimaplanprosessen i Østfold, både gjennom kunnskapsspredning og inspirasjon fra andre steder i Europa, og ved at vi har fått ekstra ressurser til å gjennomføre arbeidet.

UNGDOMMELIG KLIMAFOKUS

Østfolds barn og unge er en viktig målgruppe for Klima Østfold. I januar deltok mer enn 100 elever og deres lærere i agronomi og naturforvaltning fra Tomb og Kalnes vgs på en «Inspirasjonsdag for klima» på Inspiria Science Center i Sarpsborg. Her ønsker man å gi deltakerne en positiv «boost» i forhold til viktigheten av å ta klimahensyn for de som driver innen fremtidens landbruk. Dagen ble gjennomført for 3.gang i 2019.

Gjennom et samarbeid med Ungt Entreprenørskap har vi fått gleden av å delta på flere av deres samlinger. Vi har holdt inspirasjonsforedrag på forskjellige skoler i Østfold-kommunene og vært jurymedlem under konkurranser der skoleungdom har presentert gode klimaløsninger.

Sammen med Ungt Entreprenørskap har vi også testet undervisningsopplegget «Mitt klimavennlige lokalsam-

funn». Resultatet ble presentert for foreldre og lokalpolitikere i Sarpsborg 13. mai, og Klima Østfold fikk flotte tegninger som vi kan bruke i vårt videre arbeid.

På Klimatoppmøte i Østfold i juni deltok både Tina Våje (16) fra Natur og Ungdom og Ulrik Hellum (11) fra Miljøagentene. Våje, som var en av initiativtakerne til «Skolestreik for klima», holdt en appell for deltakerne der hun belyste ungdommens perspektiv.

- Det å fremme barn og unges tanker i klimaproblematikken er veldig viktig. Vi skal tross alt arve jorden, og mange barn har veldig gode innspill og tanker, sa Våje.

HALDEN TIL TOPPS

Halden kommune ble tildelt Klima Østfold-prisen 2019 for sin satsing på klimasmart transport, nemlig kombinasjonen av elbil- og elsykkeldeling for ansatte og befolkning og Renovasjonsbiler på biogass som utløser fyllestasjon. Kommunen inngikk en avtale med en leverandør om å leie 20–30 elektriske biler innenfor ordinær arbeidstid til ansatte. Elbilene erstatter mange ansattes bruk av private biler til tjenestereiser. På kvelder og ettermiddager kan innbyggerne leie bilene rimelig. Det ble også anskaffet elektriske sykler med samme utleiemodell.

Nøkkelen er at midler som tidligere gikk til ansattes bilgodtgjørelse nå blir brukt til elbiltjenesten, og kommunen vil antakelig spare penger på dette. I tillegg inngikk kommunen ny kontrakt på renovasjonstjeneste med renovasjonsbiler på biogass, svøm er svært klimavennlig og som også medfører mye lavere lokal luftforurensing sammenliknet med dieslbiler. Dette anbudet førte til at den første fyllestasjonen for biogass ble etablert i Halden-området. Ordfører Thor Edquist, prosjektledere Martin Wiik og Kåre Edvardsen samt klimakontakt fra kommunen Martine Ringdal tok imot prisen på Klimarådsmøtet i 2019. Til stede var også partnere i deleprosjektet fra Smart Innovation Norway og Move About.

Løsningen høstet mye skryt under prisutdelingen:
– Halden kommune jobber på tvers av enhetene for å oppnå fossilfri transportsektor: både med tjenestebiler og renovasjonsskjøretøy. Tiltaket har dessuten en særdeles stor overføringsverdi til tilnærmet alle andre kommuner og er et viktig bidrag i omstillingen til lavutslippssamfunnet, forteller René Rafshol.

Prosjektet har vært en stor suksess og høster både nasjonal og internasjonal oppmerksomhet.

Deleløsningen blir nå kopiert av flere Østfoldkommuner. Moss og Indre Østfold er først ut. Deleløsningen til Halden kommune er gjort mulig med økonomisk støtte fra Miljødirektoratet og Fylkesmannen i Oslo og Viken.

De andre nominerte var:

- Fredrikstad kommune for *Elektrisk drevet ferge*
- Hvaler kommune for *Smart Vann Hvaler*
- Moss kommune for *Smart Moss Havn, Grønn mobilitet og logistikk*
- Råde kommune for *Energieffektiv Karlshus skole i massivtre*

KJØPER KLIMABEVISST, KUTTER UTSLIPP

I 2019 tok vi flere viktige grep for å få ned utslippene fra kommunenes transport. I Halden, for eksempel, ble det anskaffet en tilnærmet fossilfri bilpark til helse- og omsorgssektoren med 29 elbiler, to på biogass og tre hybridbiler i løpet av året som gikk. I Fredrikstad kjører nå el-drosjer rundt på transportoppdrag for kommunen – og bare det tiltaket alene vil redusere utslippene med over 850 tonn CO₂-ekvivalenter når taxiselskapet har skiftet ut alle 42 bilene i avtalen til el eller biogass innen 2023.

En viktig faktor i å gjøre dette mulig, er prosjektet Innkjøp av klimaløsninger, som prosjektleder Erik S. Gathen har ansvar for. Og han er ikke i tvil om hva som ligger bak suksessen:

– Viktigste suksessfaktor er å ha tid og ressurser til et godt forarbeid, som fører til ambisiøse og samtidig realistiske krav og kriterier. Det å balansere mellom krav og incentiver, gir best effekt. Som for eksempel da Fredrikstad skulle innhente anbud på nye drosjetjenester. Da satte vi som krav at all drosjekjøring for kommunen skal være helt fossilfri innen august 2023. Samtidig, for å gjøre dette både attraktivt og gjennomførbart, lovte kommunen å stille med hurtiglader og støtter hjemmelader til et antall drosjeeiere, sier Gathen.

Han bisto også Østfold fylkeskommune da de kjøpte fem el- og seks biogasskjøretøy i 2019. I tillegg ble det i løpet av året inngått en avtale om henting av næringsavfall for hele Viken. I Østfold skal 84 prosent av renovasjonstransportene gå på biogass så lenge avtalen gjelder.

LOOK TO ØSTFOLD!

En ting er å få til gode løsninger lokalt – men det blir enda bedre om vi kan inspirere andre til å følge etter.

Hovedformålet for prosjektet Innkjøp av klimaløsninger (se faktaboks) er å få mer klimavennlig transport i offentlig regi, men vi skal også dele erfaringene våre med andre i håp om at flere tar tilsvarende grep.

– Dette er nybrottsarbeid, og vi har gjort oss en del erfaringer som vi gjerne deler med andre. Målet er å kunne lage oppskrifter som offentlige aktører kan bruke i sine anbudsprosesser. Interessen for prosjektet er svært stor. Jeg er blitt kontaktet av kommuner, leverandører, medier og organisasjoner som gjerne vil vite mer, forteller prosjektleder Erik S. Gathen.

Fakta: Prosjekt – Innkjøp av klimaløsninger

- Formål: å fremme klimaløsninger når det offentlige kjøper kjøretøy og transport-intensive varer eller tjenester
- Å dele erfaringer på tvers av kommunegrensene
- Finansieres av Klimasats og Østfold fylkeskommune
- Prosjektet varer fra mai 2018 til mai 2020 Les mer på <https://klimaostfold.no/innkjop-av-klimalosninger/>

I november 2019 presenterte han prosjektet på Zerokonferansen, en viktig møteplass for alle som jobber med energi- og klimarelaterte spørsmål.

– Det var stas å delta på en så stor arena. Ellers snakker jeg om prosjektet der det er naturlig, enten det er på seminarer eller webinarer, i håp om å inspirere flere til å gjøre som oss, sier Gathen.

Vi i Klima Østfold vil gjerne inspirere regjeringen også, og i desember leverte vi inn en høringsuttalelse til den kommende handlingsplanen for å fremme klima- og miljøvennlige anskaffelser. Der tar vi blant annet til orde for at nasjonale myndigheter bør kopiere Klima Østfolds tjeneste.

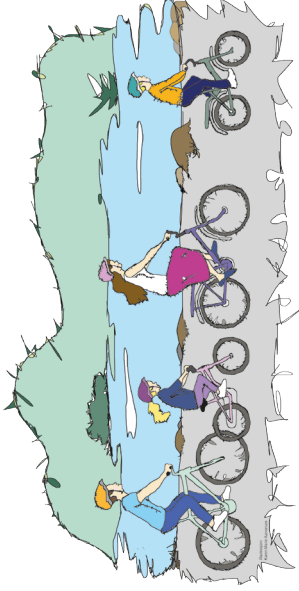
Hva kan en kommune gjøre?

Ledelse og økonomi

- Klimaarbeid gjennomsyrrer kommunen: Forankre og fordele ansvar for klimatiltak i alle enheter og sørge for god kompetanse
- Klimabudsjett: Klimatiltak og ansvarsfordeling for alle enheter inkluderes i budsjett og økonomiplan = klimahandlingsprogram
- Pengeplassering i grønne fond og pensjonsordninger
- Klima- og miljøstrategi for kommunalt eierskap i interkommunale selskaper, kraftselskap, eiendomsselskap mm
- Forvalte kommunens skog for optimal klimanytte

Arealplanlegging, -grep og planmyndighet

- Arealplanlegging og -grep som kombinerer redusert transportbehov og overgang til fossilfrie kjøretøy:
 - Fortetting med kvalitet, planlegge etter prinsippet om "rett virksomhet på rett plass"
 - Legge til rette for kollektivtrafikk, sykkel og gange
 - Bilbegrensende tiltak i byer og tettsteder, kombinert med at el-, hydrogen- og biogasskjøretøy gis fordeler framfor fossilkjøretøy
 - Innføre gågater eller lavutslippssoner
- Tiltrettelegge for karbonopptak og unngå utslipp gjennom å bevare matjord, myr og skog
- Hvis fjernvarme og -kjøling: Kombinere tilkynningsplikt for tilstrekkelig marked med enkle unntak for miljø-forbildebygg
- Gulrot og pisk for å fremme ambisiøse bygg og områder gjennom byggesaksbehandling

Ill.: Karen Marie Aanonsen, Østfold fylkeskommune

Samfunnsutvikling og tiltrettelegging

- Tiltrettelegge for fossilfri person- og nyttetransport (el, hydrogen og biogass): ladepunkt og fyllestasjon er, omlastingssentraler for varetransport, bomstasjon er med rabatt for fossilfrie kjøretøy
- Lokal fossilfri kollektivtransport, som ferger

Innbyggere og frivillig sektor:

- Tiltrettelegge for initiativ for gjenbruk, reparasjon, deleordninger mm
- Evt. pengestøtte som supplerer Enovas/statens. Eks: Elbillading i borettslag

Næringsutvikling:

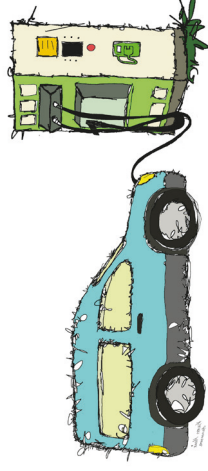
- Lage arenaer for samarbeid og kompetanseheving
- Evt. næringsutviklingsfond: Klimakriterier for støtte

Jordbruk og skogbruk:

- Tilby kurs om klimatiltak
- Tiltrettelegge for utnyttelse av husdyrmøkk til biogassproduksjon eller liknende

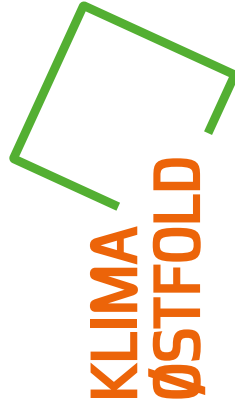
Påvirke fylke og stat :

- Godt kollektivtilbud
- Regler, avgifter og pengestøtte

Tjenester:

	Skole og SFO	Kultur Fritids-klubber	Bibliotek	Barne-hage	Kontorbaserte tjenester og administrasjon	Eldreomsorg Hjemmetjeneste og institusjoner	Renovasjon	Vann og kloakk	Lokale veier
Kjøretøy- og maskin-avd					- Redusere behovet for og effektivisere transport - Overgang til gåing, sykling og 100 % fossilfrie kjøretøy				
Bygg, infrastruktur				- Energieffektivisering, god drift, utnytte overskuddsvarme - Produksjon av lokal energi, eks sol - Ressurs- og arealeffektivitet, gjenbruk, sirkulærøkonomi, fornybare materialer, materialer med lavt klimafotavtrykk - Fossilfri anleggsdrift, Klimavennlig massehåndtering					Effektiv og smart gatebelysning
Innkjøp		- Deling/flerfunksjonsbygg, unngå å bygge nytt - Stille krav som leietaker			- Unngå unødvendig forbruk - Minske miljøpåvirkning og fremme klimaløsninger - Etterspørre fossilfri varetransport der det er mulig				
Kantiner og storkjøkken				- Redusere matsvinn - Klimavennlige menyer					
		Tilby deleløsninger				- Tilrettelegge for gjenbruk - Stor sorteringsgrad til resirk	Lekkasjetetting		
	Spre kunnskap og informasjon					Slam og matavfall til biogassproduksjon			
					Miljøsertifisering				

@klimaostfold

@klimaostfold

@stfoldKlima

Oversikten er laget av Klima Østfold. Vi har sikkert glemt noe - har du tips - send til gurone@viken.no. Figuren ligger på våre nettsider i både bildeformat og vektorformat for de som vil utvikle figuren videre.

Inspirasjon:
Miljødirektoratets kommuniser, Zeros sjekklister for kommuner og Klima Østfold-workshoper.

OVER 100 UTLÅN AV FOSSILFRIE MASKINER

Prosjektet Test av fossilfrie maskiner og kjøretøy har de siste tre årene hatt over 100 utlån av sine fossilfrie maskiner. Prosjektet, som er delfinansiert med midler fra Klimasats og Interreg Sverige-Norge, har vært en stor suksess.

- Gjennom prosjektet kan man låne alt fra elektriske gartnerpakker til lastebiler på biogass, elektriske hjullastere og en fossilfri korn- og byggtørke. Prosjektet kjøper og leier inn aktuelle maskiner og låner deretter disse ut kostnadsfritt til interesserte brukere over en periode på 2-4 uker. På denne måten vil man få en mulighet til å vurdere om maskinene duger til arbeidsoppgavene før man går til innkjøp av en tilsvarende maskin. Vi har sett flere tilfeller der låntaker har kjøpt inn en fossilfri maskin etter å ha testet ut maskinen gjennom et utlån fra oss først. Sånn sett har prosjektet vært en enorm suksess, forteller prosjektleder Gabriel Wergeland Krog.

Prosjektet dekker alle kommuner i Viken, Vestfold og Telemark og Oslo.

I tillegg til offentlige lånetakere kan entreprenører og bedrifter som har oppdrag for offentlige etater låne maskiner.

– Ideen til prosjektet kom fordi at alle kommuner i Østfold og Folloregionen har forpliktet seg til å jobbe for fossilfri transport innen 2030. med et så ambisiøst mål er også det å få til en overgang fra fossilt til fossilfritt i bygg- og anleggsbransjen viktig, sier Krog.

Vi har blant annet lånt ut en 25 tonns elektrisk gravemaskin fra Pon Caterpillar til byggingen av Politiets beredskapssenter på Ski, og ikke minst flere maskiner til den utslippsfrie byggeplassen i Olav Vs gate i Oslo, smiler prosjektlederen.

Prosjektet fortsetter i 2020. Ønsker du å få mer informasjon om prosjektet? Gå inn på fossilfriemaskiner.no

KLIMASMART LANDBRUK

STOR SOLINTERESSE BLANT BØNDER

80 interesserte bønder har i løpet av 2019 dykket ned i detaljene rundt solenergi og beregning av lønnsomhet med å produsere strøm fra sola. I samarbeid med Solenergiforeningen og Norges vel tilbød Klima Østfold kursserie over tre kvelder i Sarpsborg og i Marker. Målsettingen var at kursdeltakerne skal kunne ta gode og kvalifiserte valg for solenergi på sin gård.

– Når man er i startfasen av en prosess der kunnskapsnivået i utgangspunktet er lavt, var kurset midt i blinken for meg. Gode foredragsholdere og gode diskusjoner gjorde at læringskurven ble bratt, forteller Einar Høstbjør, kursdeltaker og bonde ved Holleby Gods.

Høstbjør har i etterkant av kurset fått innvilget støtte og er i prosess med innkjøp.

I kursserien var det i tillegg til Norges Vels foredragsholdere, invitert inn bønder som hadde investert i solenergi og bedrifter som tilbyr ulike løsninger. Hjemmeoppgaver, rådgivning for den enkelte og tips om støtteordninger hørte med i kurset.

Kursserien ble gjennomført av Klimasmart landbruk Østfold og med støtte fra Interreg North Sea Region Coben.

Innovasjon Norge innvilget 6 søknader i bioenergi-programmet til solcelleanlegg i Østfold i 2019. På landsbasis er dette det høyeste antall innvilgede søknader.

NYTT PARTNERSKAP FOR GRØNN NÆRINGS- UTVIKLING OG KLIMAGASSREDUKSJONER

Nettverket Klimapartnere Østfold ble stiftet den 18. juni i 2019 og Klima Østfold er med som samarbeidspartner. Klimapartnere er en nettverksmetodikk for private virksomheter, akademia og det offentlige som alle forplikter seg til å arbeide systematisk med å redusere klimagassutslipp og stimulere til grønn samfunns- og næringsutvikling. Klimapartnere ble første gang etablert i Agder i 2009 og har de siste årene blitt etablert i store deler av Norge.

Allerede fra oppstart var flere sentrale aktører med og la fundamentet for et godt samarbeid. Østfold Energi, Østfoldforskning, Høgskolen i Østfold og COWI var blant stifterne til nettverket, som bygger på tidligere Energiforum Østfold. I tillegg til at Klima Østfold er samarbeidspartner har fylkeskommunen, Fredrikstad og Sarpsborg gått inn som fullverdige klimapartnere, for å vise ytterligere offentlig lederskap.

– Østfold fylkeskommune tar samfunnsutviklerrollen på største alvor. Vi ønsker å bidra til å nå verdens klimamål og FNs bærekraftsmål. Det greier vi ikke uten næringslivet på lag. Derfor vil vi gi ny giv til denne samarbeidsarenaen, sa fylkesordfører Ole Haabeth (Ap) i en pressemelding ved stiftelsen.

Klima Østfold-koordinator og daglig leder i Klimapartnere Stine Nygaard lover tett samarbeid fremover, og de to nettverkene har allerede gjennomført arrangementer sammen. Per desember 2019 hadde Klimapartnere 19 medlemmer.

– Et Klimapartnere Østfold med Klima Østfold i ryggen vil kunne utgjøre et viktig verktøy og samarbeidsarena for kommunene overfor næringslivet for å fremme det grønne skiftet, sa koordinator i Klima Østfold da samarbeid ble vedtatt på Klimarådsmøtet i 2019.

AKTØRER, NETTVERK, PROSJEKTER

SAMARBEID MED ANDRE

- Klimapartnere Østfold: Klima Østfold er samarbeidspartner, Cecilie Agnalt fra Klima Østfolds arbeidsutvalg er styremedlem og koordinator Guro Nereng er observatør i styret.
- Gjenvinning Østfold: Koordinator er med i styret fra mars 2019. Hensikten er å lete etter og sørge for synergier og koblinger mellom gjenvinningstemaer og kommunenes og fylkeskommunens klimaarbeid.
- Avfallsforum Østfold (med kun offentlige renovasjonsaktører): Koordinator er med. Aktiviteten er så vidt startet opp igjen i 2019.
- Biogass Oslofjord-samarbeidet: Gjennom Klimaseksjonen holder de to nettverkene/ samarbeidene seg oppdatert på hverandres arbeid.
- KS: Vi legger ut dokumenter fra klimaplanarbeidet på KS sitt verktøy Komplet: www.klimaogenergiplan.no
- Klima Østfold-koordinator har vært koblet på Moss kommune som deltar som én av 12 kommuner/ fylkeskommuner i KS sitt Kortreist Kvalitet-nettverk som arbeider med kommunen som endringsaktør i omstillingen til lavutslippssamfunnet. Viken fk. er også med. www.kortreistkvalitet.no
- Klima Østfold-koordinator har vært koblet på Sarpsborg kommune som deltar som én av 6 deltakere i kjernegruppa til Oslo, Trondheim og Hamars arbeid med å utvikle veileder for klimabudsjett. Viken fk. er også med her.
- Klima Østfold-koordinator og Moss/Rygges klimakontakt er med i referansegruppa til Akershus/ Viken sitt prosjekt Klimahensyn i områdeutvikling (fokus på reguleringsplaner)
- Akershus og Buskerud fylkeskommune, Fylkesmannen i Oslo og Viken: Gjennomføring av Klimasamling for kommuner i kommende Viken.
- Sykkelloordinator ved Østfold fylkeskommune (bl.a. sykkelveier etter forenklede standarder) og prosjektledelsen i Bypakke Nedre Glomma: Koordineringsmøter for utveksling om arrangementer, prosjektutvikling, innkjøpsavtaler mm.
- Pedalen/Kirkens bymisjon om sykkeltiltak.
- Ungt Entreprenørskap - Bakgrunnspresentasjoner og juryering for vg/u-skoler på 9 arrangementer.
- Test av "Mitt klimavennlige lokalsamfunn".
- Inspiria - Klimakunnskap - opplegg for vg/u-skoler gjennom prosjektet Klimasmart landbruk.
- Innkjøpsavdelingen ved Østfold fylkeskommune: Samarbeid om Klimasats-innkjøpsprosjektet.
- Andre klimanettverk i landet: Samarbeid med Folloregionen gjennom Fossilfri 2030-prosjektet og tilbud gjennom PentaHelix-prosjektet.
- Håpets katedral: Klima Østfolds sekretariat deler informasjon om deres arrangementer.
- Smart Innovation Norway: Samarbeid om solenergiseminar i Rømskog kommune
- Covenant of Mayors: Arbeid for at Miljødirektoratets klimastatistikk kan benyttes til rapportering av norske kommuner som blir medlem i kommende år.
- Regionalt planforum

KOMMUNIKASJON OG FORMIDLING 2019

I Klima Østfold jobber vi helhetlig med kommunikasjon. Det vil si at vi jobber målrettet for å sikre godt samarbeid internt i samarbeidet, samtidig som vi også retter oss mot befolkningen og beslutningstakere ved bruk av forskjellige hjelpemidler.

Pressedekning

Vi er blitt nevnt 95 ganger i ordinære medier, 311 ganger i eksterne publikasjoner.

Se et variert utvalg her:

- Kutter ut diesel i korntørking (Flere medier)
- Innbyggermøte om klima og matsvinn (Halden Arbeiderblad, Moss Avis,
- Lån en elsykkel – på ditt bibliotekkort (Fredrikstad Blad)
- Klimaengasjerte ungdommer med forslag til lokale klimatiltak (Flere medier, Møre)
- Fredrikstad med landets første klimavennlige taxi-innkjøp? (Flere medier, Fredrikstad Blad, NRK)
- Lover å satse på elbiler (Fredrikstad Blad)
- Kommunen vil ha drosjenæringen over på el – miljøkrav like viktig som pris i ny konkurranse (Fredrikstad Blad)
- Utslippsfri byggeplass i Oslo (NRK Østfold)
- Klimavennlige korntørke på Kalnes (Flere medier, NRK)
- Fredrikstad kommune satser på fossilfrie bygg- og anleggsplasser (NRK, Fredrikstad Blad)
- Ambisiøst, men mulig hvis vi vil (Fredrikstad Blad)
- 1 av 3 kommuner lager nye klimaplaner (Kommunal rapport)
- Kortreist drivstoff. Kjører på biogass fra Saugbrugs (Flere medier)
- Velkommen til konferanse om landbruk og klima (Flere medier)
- Klima Østfold til Brussel (NRK)
- Bygging med tre som klimatiltak (Trenytt.no)
- Vil ha sykkellån og en fargerik skolevei (Sarpsborg Arbeiderblad)
- Grønnere næringsliv (Dagsavisen, Demokraten, TV Østfold)
- Halden kommune tildelt Klima Østfold-prisen 2019 (Flere medier)
- Kurs om solenergi (Indre Akershus blad, Bondelaget)
- Marker kan få millioner (Smaalenenes Avis)
- Kaster du mat unødvendig? (Smaalenenes Avis, Halden Arbeiderblad, NRK, Moss Avis)
- Kan man bli lykkeligere av å ta klimasmarte valg på gården? (NRK)

Digitale kanaler:

Klima Østfold sin Facebook-side har per 31.desember 2019 1434 antall følgere, og har en rekkevidde på ca 10 000 brukere i snitt per uke. Toppnivå i 2019 var en rekkevidde pr post på 8600. Til sammen er 340 innlegg blitt publisert på Klima Østfold sin Facebook-side, med en total rekkevidde på 230 000. Videoene som er blitt publisert i 2019 er sett på i 10 000 minutter og av 30 000 Facebook-brukere.

YouTube fungerer som en landingsplattform for videoene vi publiserer. Totalt inneholder kanalen i dag 110 videoer og har hatt ca. 2500 visninger i 2019. Videopublisering på YouTube brukes til å dele video med eksterne aktører og på nettsider, mens trafikken og visninger i hovedsak genereres på Facebook.

Twitter blir benyttet til små og korte oppdateringer fra arrangementer eller diskusjonspunkter. Twitter-kontoen til Klima Østfold har 608 følgere og har publisert 683 innlegg.

Høsten 2019 opprettet vi en Instagram-konto for Klima Østfold. Kontoen er under utvikling og vi tror den vil få økt oppmerksomhet i 2020. Per 31.desember 2019 har vi 25 innlegg på Instagram.

Klimaostfold.no er samarbeidets nettside. Her publiserer vi artikler, arrangementsinformasjon og andre viktige saker. I 2019 ble det publisert 45 nye artikler på nettsiden. Besøkstallene ligger på ca. 11 000 visninger per januar 2020. Nettsiden fikk nytt design høsten 2019.

Historien om Klima Østfold:

Arbeidsutvalget tok initiativ til å dokumentere og dele historien om hvordan nettverket ble etablert og viktig lærdom. Dette ble gjort både for å dokumentere Klima Østfold sitt positive bidrag, og for å dele vår oppstartsoppskrift med andre kommuner, spesielt i Viken. Resultatet ble en feature-artikkel på klimaostfold.no. Satsingen vil videreutvikles med forskjellige maler og hjelpemidler for andre som ønsker å opprette et lignende samarbeidsprosjekt. Klima Østfold er i etterkant løftet frem som et godt eksempel i den politiske plattformen til samarbeidspartiene i Viken.

Presentasjoner og innspill

Klima Østfold-sekretariatet har blitt invitert til å holde presentasjoner og paneldeltagelse på arrangementer i regi av kommunene og på eksterne arrangementer. Guri Bugge snakket om Klimaplanerfaringer i panel under Sustainable Energy Week i Brussel. Fredrikstad kommune inviterte oss både til panel i folkemøte om forslag til arealdel, og dialogmøte i tidligfase til den nye næringsplanen. Vi har både holdt innledninger og vært jurymedlemmer i en rekke konkurranser i regi av Ungt Entreprenørskap, samt innledning på Halden sitt opplegg for videregående skoleelever Kunnskap i sentrum. Vi lagde en videopresentasjon av klimabudsjettarbeidet vårt til kurs som Trøndelag Fylkeskommune holdt der Råde ble brukt som godt eksempel.

Prosjektleder Gabriel Wergeland Krog var gjest i en episode av Miljødirektoratets Klimapodcast viet til prosjektet Test av fossilfrie maskiner og kjøretøy. Prosjektleder Erik S. Gathen for Innkjøp av Klimaløsninger (s. 11) har holdt foredrag på Zerokonferansen, Miljødirektoratets Webinar og lederne i Viken fylkeskommune blant annet. Erik og koordinator

Guro Nereng har også fått gi innspill til nye statlige virkemidler for å fremme grønne innkjøp på Arendalsuka og Difis innspillsmøte, samt vært med på evaluering av Difi i regi av OECD. Klima Østfold har levert skriftlige innspill til nasjonale myndigheter:

- Ordfører-innspill til statsråd Ola Elvestuen og Klima- og miljødepartementet i forbindelse med KLP-konferansen 12. juni 2019 (utarbeidet sammen med ordførerne og Klimakontakter)
- Innspill fra Klima Østfold til regjeringens handlingsplan for å øke andelen klima- og miljøvennlige anskaffelser i offentlige virksomheter (utarbeidet sammen med Arbeidsutvalget, Klimakontakter og andre fra administrasjonen)
- Tilbakemelding på utkast til delkapitler i Klimakur 2030 (sekretariat)

Klima Østfold-sekretariatet bidro i både for- og etterarbeid om Osloregionens ordførererklæring om Miljø og Klima som ble signert av svært mange Østfoldordførere på BEST-konferansen 2019.

KLIMAKONTAKTENE

Hver kommune har én hovedansvarlig i Klima Østfold-samarbeidet som kalles Klimakontakt. Disse møter på fellessamlinger og deler informasjon og invitasjoner med sin organisasjon.

I 2019 var vi fortsatt litt i «Klimaplaner-unntakstilstand» med kun to «ordinære» Klimakontaktmøter: Ett møte etter klimarådsmøtet 28.08. og ett den 29.05. I arbeidet med Klimabudsjetter har klimakontakter og økonomiansvarlige fra pilotkommunene hatt samlinger.

REGNSKAP 2019

Driftsregnskap 2019

	Budsjett 2019	Regnskap 2019
Saldo. Overført januar	933 293	933 293
Finansiering		
Bidrag fra kommunene	780 000	784 249
Bidrag fra Fylkeskommunen	780 000	784 249
Bidrag fra Fylkesmannen	75 000	75 000
Eksterne midler:		
Skjønnsmidler fra Fylkesmannen til prosjekt Energi- og klimaplaner	600 000	300 000
Klimasats, Nettverksstøtte	450 000	450 000
Total	3 618 293	3 326 791
Utgifter		
Lønn koordinator, KØ-andel kommunikasjonsrådgiver og utstyr	1 200 000	1 164 416
Prosjektadministrasjon og reiser for sekretariatet	15 000	20 315
Arrangere og delta på møter og konferanser ¹	50 000	66 023
Studieturer, kompetansehevingaktiviteter	50 000	42 632
Nettside og formidling ²	28 614	39 703
Dokumentasjon av Klima Østfold fra 2012-2019 ³	50 000	35 554
Klimagassbudsjetter og klimagassregnskap ⁴	250 000	250 456
Abonnement - Energiportalen	120 000	90 000
Holdningsskapende arbeid/ "grønne uker", Klimasmarte folk og firmaer ⁵	600 000	Overført til prosjekt 600 000
AUs pott til gode klimainitiativ ⁶	150 000	0
Egeninnsats i Klimasmart Landbruk-prosjektet	150 000	Overført til prosjekt 150 000
Egeninnsats i to klimasatsprosjekter: Areal og transport ⁷	100 000	50 000
Klimapartnere Østfold	100 000	100 000
Prosjekt Energi- og klimaplaner ⁸	754 679	Gjenstående overført til prosjekt 335 420
Total	3 618 293	2 944 520
Balanse. Overføres til 2020	0	382 271

Merknader:

1. Arrangørkommuner betalte egenandel da vi arrangerte folkemøter om matsvinn og klimaplaner.
2. Noen utgifter for 2020 er betalt i 2019.
3. Oppdraget er utført, øvrig betales i 2020.
4. Pilotkommunene bidrar med egenandeler i tillegg.
5. Prosjektet Klimasmarte folk og firmaer får eget budsjett og regnskap. Midler overført til prosjektet.
6. Deler av midlene ble satt av til aktiviteter som gjennomføres i 2020.
7. Begge prosjekter har fått tilsagn og det er overført midler til det ene. Det andre gjennomføres i 2020.
8. Prosjektet har eget budsjett og regnskap. Gjenstående midler fra Fylkesmannen (kr 121 759) er overført til prosjektet.

Oversikt kommunebidrag 2019

	Innbyggertall 01.01.2019	Bidrag
0101 Halden	31 177	66 766
0104 Moss	32 726	69 089
0105 Sarpsborg	55 997	103 996
0106 Fredrikstad	81 772	142 658
0111 Hvaler	4 599	26 899
0119 Marker	3 592	25 388
0121 Rømskog	673	21 010
0122 Trøgstad	5 347	28 021
0123 Spydeberg	6 042	29 063
0124 Askim	15 865	43 798
0125 Eidsberg	11 424	37 136
0127 Skiptvet	3 797	25 696
0128 Rakkestad	8 230	32 345
0135 Råde	7 542	31 313
0136 Rygge	16 145	44 218
0137 Våler	5 593	28 390
0138 Hobøl	5 642	28 463
Sum:		784 245

Klima Østfold-prosjekter

Med stadig økende antall prosjekter, hvorav mange som går over flere år, rapporterer vi nå på hvert enkelt prosjekt og for hvert prosjekts fulle prosjektperiode. Disse midlene er bundet til prosjektenes aktiviteter og formål. Dette gjøres for prosjektene der Klima Østfold og kommunene er de eneste prosjektdeltakerne. Her vises kun egeninnsats i form av penger, i tillegg kommer en stor egeninnsats i form av timer.

Merkostnader til prosjektering av bygg i massivtre (2016-2019)		
Ekstern finansiering - hele perioden. Klimasats		3 550 070
Finansiering fra deltakende kommuner. Rakkestad, Hobøl, Halden.		1 120 825
Utgifter - hele perioden		4 670 895
Balanse 31.12.2019:		0
Innkjøp av klimaløsninger (2018-2020)		
Ekstern finansiering - hele perioden. Klimasats og fylkeskommunen		2 000 000
Utgifter - perioden fram til nå		1 855 670
Balanse 31.12.2019:		144 330
Klimasmart Landbruk 2.0 og COBEN (2016-2019) ¹		
Ekstern finansiering - hele perioden. Klimasats og Interreg.		3 071 000
Finansiering Klima Østfold - hele perioden		500 000
Utgifter - hele perioden		3 457 000
Balanse 31.12.2019. Overføres Klimasmart Landbruk 3.0		114 000
Uttesting av fossilfrie drosjer i Nedre Glomma (2019)		
Ekstern finansiering. Klimasats og fylkeskommunen		350 000
Utgifter		350 000
Balanse 31.12.2019:		0
Kartlegging klimagammeldagse reguleringsplaner (2019-2020)		
Ekstern finansiering - hele perioden. Klimasats og fylkeskommunen		350 000
Finansiering Klima Østfold - hele perioden		50 000
Utgifter - perioden fram til nå		7 200
Balanse 31.12.2019:		392 800
Klimaplanprosjektet Pentahelix (2018-2021) ¹		
Ekstern finansiering - hele perioden. EU Horisont 2020		2 810 000
Utgifter - perioden fram til nå		2 010 000
Balanse 31.12.2019:		800 000
Klimasmarte folk og firmaer. Samarbeid og medfinansiering m. Klimapartnere Østfold og fylkeskommunen (2019-2023)		
Ekstern finansiering - hele perioden. Fylkeskommunen og Klimapartnere Østfold		1 150 000
Finansiering Klima Østfold - hele perioden		600 000
Utgifter - perioden fram til nå		0
Balanse 31.12.2019:		1 750 000
Klimabudsjetter i kommunene (2019-2020)		
Ekstern finansiering - hele perioden. Fylkeskommunen		400 000
Utgifter - perioden fram til nå		292 814
Balanse 31.12.2019:		107 186
Energi- og klimaplaner, oppfølging av planer i kommunene og regionalt (2017-2023)		
Ekstern finansiering - hele perioden. Fylkesmannen og fylkeskommunen.		1 300 000
Utgifter - perioden fram til nå		743 141
Balanse 31.12.2019:		556 859
Klimasmarte løsninger, oppfølging av klimaplaner m. næringsliv og andre (2020-2023)		
Ekstern finansiering - hele perioden. Fylkeskommunen		1 000 000
Utgifter - perioden fram til nå		0
Balanse 31.12.2019:		1 000 000
Samlet saldo, alle prosjektkontoer, 31.12.2019:		4 865 174

Merknad: 1. Estimat grunnet usikkerhet om Euro-kurs.

Tilleggsfinansiering

For prosjekter der Klima Østfold er én av flere deltakere er det ikke hensiktsmessig å regnskapsrapportere isolert på Klima Østfold-kommunene. Her viser vi andel av ekstern finansiering i disse prosjektene som vi estimerer har gått til aktiviteter relatert til Klima Østfold.

	Budsjett 2019	Regnskap 2019
Fossilfri 2030 ¹ . Interreg m. fler	250 000	1 020 000
Utlån av Fossilfrie maskiner. Klimasats	400 000	400 000

Merknad: 1. Fikk 600 000 fra Bypakke Nedre Glomma til sykkelaktiviteter på skolene.

Tabellen viser handlingsplanen for 2019 og hva som er status for de ulike aktivitetene og prosjektene.

* Tiltaksområde 4.1 var i handlingsplanen 2018 Klimaplanarbeidet.

4.4: Forbruk og avfall Mål	Prosjekt/ Hovedaktivitet	Tiltak/ Delaktiviteter	
Øke bevisstheten om, og redusere miljø- og klimabelastningen fra forbruk.	Hvis Klimasatsstøtte: Innbyggermøter, evt. kampanjer.	"Fiksefester" der man får reparasjon/lærer, inspirasjonsmøter om matvinn, klimavennlig mat, annet forbruk mm (omfang avhenger av prosjektstøtte).	4 innbyggermøter hadde inspirasjonsforedrag om å unngå matvinn. Fikk ikke Klimasatsstøtt og dermed har aktiviteten vært begrenset.
Redusere utslipp fra avfall. Redusere avfallsmengden. Øke gjenvinningsgraden.	Gjennom nettverk og uformelt samarbeid med andre aktører.		Koordinator er fra 2019 styremedlem i Gjenvinning Østfold og deltaker i Avfallsforum Østfold, for å skape synergier. Har resultert i én Klimasatsseknad og flere mulige idéer.
Erfaringsdeling om miljøledelse og miljøsertifisering.	Inkluderes i Klimaplanarbeidet.		Mange kommuner jobber med miljøsertifisering individuelt. Ikke igangsatt erfaringsdeling ennå. Klimaledelse er koblet til arbeidet med Klimabudsjett.
4.5: Kunnskap, holdninger og informasjon Mål	Prosjekt/ Hovedaktivitet	Tiltak/ Delaktiviteter	
Kompetanseheving: Klimakontaktene, andre i kommunen, næringsliv, samfunnet.	Inkluderes i Klimaplanarbeidet.	Systematisere Best practice-læring.	Kontinuerlig.
Forankre og engasjere Klimarådet i Klima Østfold, politikere generelt.	Klimarådskonferansen.		Gjennomført.
	Folkevalgtoppplæring (?)		Planlagt vår 2020.
Øke kunnskapen i næringslivet om klimaleøsninger.	Grønne uker/Grønne folk og firmaer: Kampanjer og kurs om beste tilgjengelige teknologi - fossile maskiner og kjøretøy. Energieffektivisering. Klimasats.	Prosjekt Grønne folk og firmaer: Mobilisering av befolkning, små og mellomstore bedrifter om fossile løsninger. Sammen med Nye Grønne Uker. Støtte ØFK. Evt Klimasats.	Skjøvet til 2020, da med fokus på enøk og fossile transport.
Dialog og samarbeid mellom kommunene og næringslivet.	Hvis Klimasatsstøtte: "Nye bærekraftige forretningsmodeller i handelen". Klimapartnere Østfold ("Nye Energiforum Østfold").	Seminarer og kurs "Nye bærekraftige forretningsmodeller i handelen". Samarbeide om spissing og iverksetting av EØs nye strategi.	Fikk ikke støtte. Klimapartnere Østfold er i gang. 2019 var oppstartsår. Cecilie Agnalt i styret på vegne av KØ og ØFK. Koordinator observatør i styret. Felles arrangementer er planlagt i 2020.
Heve befolkningens kunnskapsnivå om miljø og klima, samt tiltak.	Studie: Framtidens grønne arbeidsplasser i Østfold (Klimaplanarbeidet). I hht kommunikasjonsstrategi og informasjonsplan. Gjennom de andre prosjektene/aktivitetene.	Aktivt bruke Facebook, Twitter og webside, samt kommunenes websider. Informasjonell og stands på lokale arrangementer. Se også "grønne uker" og "Fossile 2030".	Ikke gjennomført. Vurderes gjennomført i 2020. Gjennomført. Kontinuerlig. Se kommunikasjonskapitlet.
Øke kjennskap til Klima Østfold og arbeidsmetodikken i Viken.	Utarbeide og spre dokumentasjon av Klima Østfold 2012-2019 med primær målgruppe politikere og admin i kommuner og regionalt nivå i Viken. Tilby foredrag og møter om Klima Østfold.		Gjennomført. Forsetter også i 2020. Gjennomført. Forsetter også i 2020.
4.6: Landbruk Mål	Prosjekt/ Hovedaktivitet	Tiltak/ Delaktiviteter	
Redusere klimagassutslipp, øke karbonopptak og øke fornybar energiproduksjon i landbruket.	Klimasmat landbruk Østfold 2016-19 (Prosjektet er utvidet noe). Nytt prosjekt utvikles. Klimasats.	Kursing av jordbrukere fortsetter: Energieffektiv traktorkjøring, drenering, gårdsvarme, energiproduksjon fra låveta, bioenergi og biogass, fremme fossile alternativer og konvertering mm. Nye områder: Skogskjøtsel, gartnerier. Aktiviteter overfor agronomielever og -lærere på Inspira.	Gjennomført. Fikk tilsagn på Klimasatsstøtte til videreføring av Klimasmat Landbruk. Forsetter dermed i 2020. I startgropa. Forsetter i 2020. Gjennomført. Forsetter i 2020.

PROSJEKTUTVIKLING OG SØKNADSUTTELLING

En av de viktigste funksjonene til Klima Østfold-samarbeidet er å få inn midler til klimaarbeid i regionen gjennom ulike former for prosjektstøtte. Her er en oversikt over søknadsutvikling og -uttelling i 2019. Noen av disse prosjektene vil gå over flere år, og vi gjennomfører samtidig prosjekter vi tidligere har fått tilsagn om.

- Klimasats-nettverksstøtte til Klima Østfold: 450 000 kr.
- Klimasats: Klimasmart Landbruk «3.0»: 3 millioner kr. (Dekker også Akershus og Buskerud)
- Klimasats: til Laderådgiving rettet mot borettslag og sameier i byene og distriktene: 750 000 kr. (Dekker også Akershus)
- Klimasats: Forprosjekt. Kartlegging av klimagammeldagse reguleringsplaner: 250 000 kr.

Østfoldkommuner utløste til sammen 5,3 millioner kroner fra Klimasats i tillegg til midlene nevnt over. Fylkeskommunen fikk 2,7 millioner kroner til egne tiltak og i tillegg 250 000 kroner til Klimapartnere Østfold og 250 000 kroner til forstudier om Plassering av biogassanlegg i Oslofjord-regionen på vegne av Biogass Oslofjord-samarbeidet.

I tillegg til de nevnte prosjektene er flere av de pågående prosjektene og satsingene blitt styrket med ytterligere bevilgninger fra samarbeidsaktører som fylkeskommunen og Bypakke Nedre Glomma.

KLIMAFOTAVTRYKK FRA PERSONER

På baksiden av årsrapporten viser vi klima- og energifotavtrykk fra fire tenkte personer med ulike livsstiler et gjennomsnittssår: Bodil, Harald, Carl og Zara, eller Østfoldingene som vi liker å kalle dem. Vi lagde dette til bl.a. klimaplaner.

Vi har beskrevet noen viktige trekk ved livsstilen deres – kanskje du kan sammenlikne og gjette cirka hvor du selv ligger?

Her er noen tips for å leve mer klimavennlig:

- unngå å fly hvis du kan, vær på «staycation»
- gå, sykle, ta buss eller tog når det er mulig
- unngå å kaste mat
- reduser annet forbruk, reparer, kjøp brukt, kjøp kvalitet, benytt deleordninger, unngå unødvendige engangsartikler, kildesortér
- reduser forbruket av importert kjøtt
- unngå unødvendig energibruk i boligen, steng av rom om vinteren
- vurder energiltak i boligen med klimaostfold.no/energiportalen/ og sjekk tilskudd for energiltak på www.enova.no/enovatilskuddet
- ved neste bilkjøp: Kjøp elbil hvis den treffer behovet, her skjer det rask utvikling. Har du biogassfylllestasjon i nærheten kan du vurdere gassbil
- legg vekt på klima og miljø når du bruker stemmeretten

Vår framgangsmåte for beregning av klimafotavtrykk fra personer:

CO₂-ekvivalenter er en enhet for å sammenstille og sammenlikne flere klimagasser som har ulik evne til å varme opp atmosfæren. For eksempel har metan 25 ganger sterkere klimaeffekt enn karbondioksid i et 100-årsperspektiv.

Kilder:

Verktøyet Ducky (footprint.ducky.eco) er brukt til CO₂-avtrykkene. For strømforbruk i ulike størrelser bolig: SSB.

På Ducky kan alle finne estimater for sine klimafotavtrykk.

Forskjeller mellom Ducky og Klima Østfolds personer/Østfoldingene:

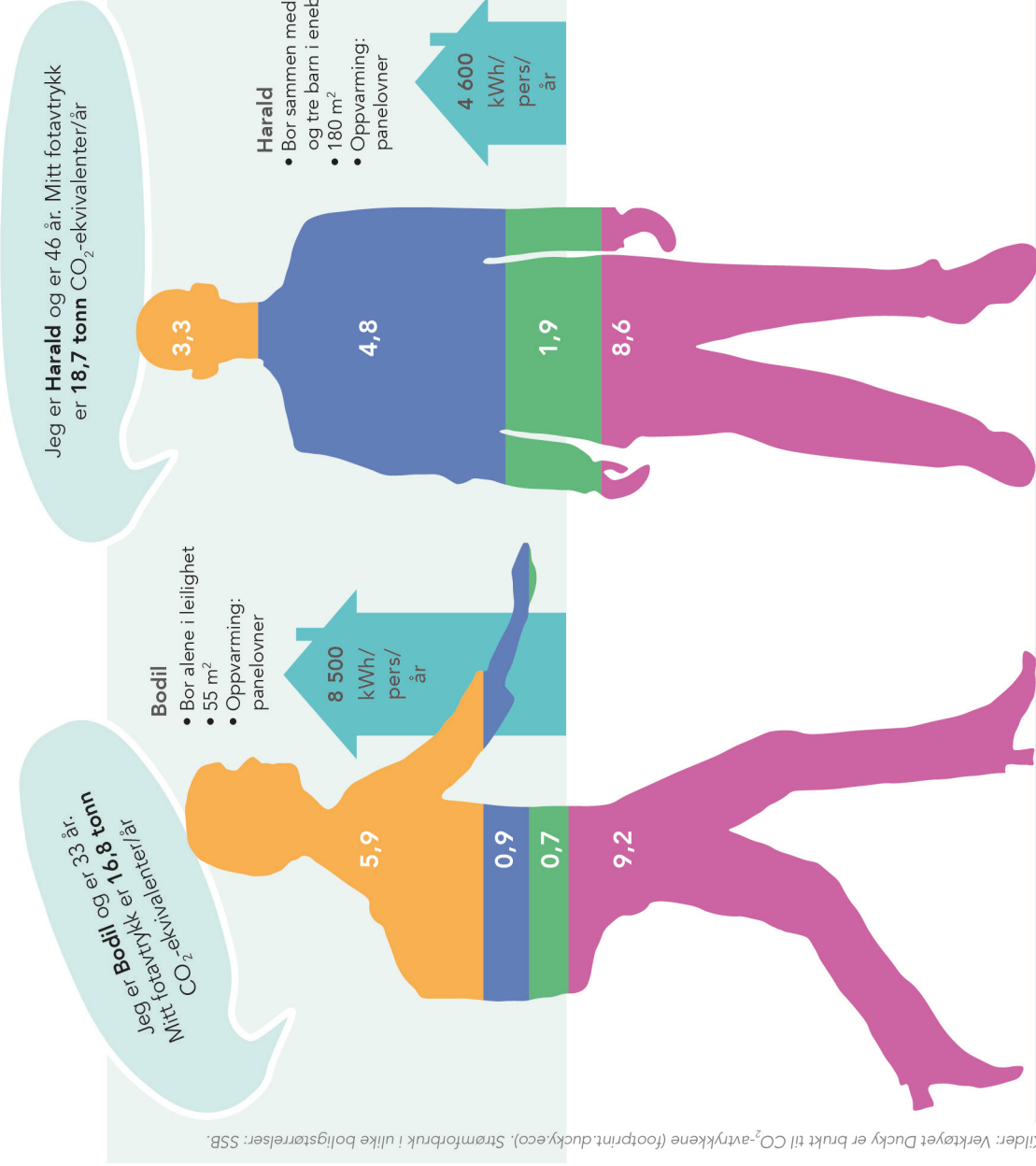
- Vi viser energibruk i bolig og elbil kun i kWh fordi vi ikke tillegger elektrisitet CO₂-utslipp, i motsetning til hva man vil finne i Ducky. Vi tar utgangspunkt i norsk elektrisitetsproduksjon.
- Energiforbruk i boligen har vi valgt å dele likt på alle i familien
- Vi tillegger utslipp fra barns forbruk i hovedsak til de voksne i en husholdning og deler ikke likt på alle, i motsetning til Ducky. Tenåringen Zara får noe fotavtrykk fra forbruket hun selv betaler for med lommepenger og sommerjobb, mens Harald og kona står for hovedfotavtrykket til forbruket for sine 3 barn (I figuren vises kun Haralds andel av dette).
- Forbruksfotavtrykket i Ducky er sterkt knyttet til lønn. Ducky trekker ikke fra sparing og lånnedbetaling, fordi disse midlene fører til forbruk et annet sted via banken. KØ mener dette må belastes de personene/selskapene som forårsaker det forbruket, og vi har derfor trukket fra tenkt lånnedbetaling og sparing. Når personer som Harald og Bodil bruker alt de har igjen på forbruk av varer, så får de store utslipp fra forbruk.
- Les mer om Duckys forutsetninger her: <https://www.ducky.eco/climate-data>

Klimafotavtrykk fra personer

Fotavtrykkenes høyder er sammenlignbare

Kilder: Verktøyet Ducky er brukt til CO₂-avtrykkene (footprint.ducky.eco). Strømforbruk i ulike boligstørrelser: SSB.

- Flyr 4 flyturer i året til byer som Roma, Paris, Lisboa og Miami.
- Går og sykler til jobb hver dag og bruker fossilbilen sin til helgeturer og for å handle mat.
- Er veganer og kaster nesten ikke mat.
- Tjener 500 000 kroner i året, nedbetaler 60 000 på lån og sparer ikke.
- Elsker å shoppe klær, elektronikk og interiør.

- Flyr en langtur i året, til steder som Kenya.
- Kjører daglig fossilbil til og fra jobb, til fritidsaktiviteter med barna og på helgeturer.
- Spiser mye kjøtt og meieriprodukter. Har ikke fokus på å redusere matsvinn.
- Harald og kona tjener 1,3 millioner kroner i året og betaler ned 100 000 på huslån. Pengene som blir igjen brukes til oppussing, barnas aktiviteter, utstyr og annet forbruk. Harald velger stort sett kvalitetsprodukter med lang levetid. 8,6 tonn CO₂-ekvivalenter er Haralds andel av forbruksfotavtrykket.
- Kildesorterer alt avfall.

- Pleier å fly to ganger i året til Bergen for å besøke barnebarna. Han tar også en flytur til syden hver vinter.
- Spiser vanlig mengde kjøtt, litt mindre meieriprodukter enn gjennomsnittet og kaster lite mat.
- Carl og kona er pensionister som mottar 700 000 kr i pensjon og sparer 200 000 av disse. 2,7 tonn CO₂-ekvivalenter er Carls andel av forbruksfotavtrykket.
- Glad i teater og annen kultur, og når noe håndfast en sjelden gang må kjøpes velger han miljømerket og god kvalitet.

- Flyr på ferie med familien til syden en gang i året. Drar ellers på turer i nærmiljøet.
- Sykler til skole og fritidsaktiviteter.
- Er fleksitarianer - spiser kjøtt av og til, og spiser meieriprodukter som gjennomsnittet. Passer på å spise opp maten.
- Er glad i sport og kjøper mye utstyr.
- Prøver å reparere fremfor å kjøpe nytt.
- Tjener 50 000 kroner på sommerjobb og ukepenges. Sparer lite.

I tillegg til klimafotavtrykkene i figuren har alle et fotavtrykk knyttet til offentlige tjenester som sykehusdrift, veibygging mm. Gjennomsnitt per person i Norge er beregnet til 2,5 tonn CO₂-ekvivalenter.

